

БІЛОКРИЛКА КАПУСТЯНА – НОВА ЗАГРОЗА ПОСІВАМ РІПАКУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Мринський І.М., к.с.-г.н., доцент

ДВНЗ “Херсонський державний аграрний університет”, м. Херсон

Білокрилка капустяна (*Aleyrodes proletella* L.) в Україні трапляється повсюдно. Є шкідником на різноманітних рослинах-господарях, таких як люцерна або конюшина, але особливо уражує хрестоцвіті (*Brassica*) (переважно брюссельську капусту, цвітну капусту, броколі та капусту кучеряву, ріпак озимий) та суниці. Ця комаха також має трофічні зв'язки з різними дикими рослинами, в тому числі з грициками, чистотілом, молочаєм і іншими видами [1, 2]. Дослідження показують, що ріпак озимий є дуже придатним господарем для *A. proletella* з точки зору плодючості, виживаємості та статевого співвідношення в популяції, що може пояснити сучасний спалах *A. proletella* на посівах ріпаку озимого.

Рослини родини гарбузові (*Cucurbitaceae*), на відміну від білокрилки тепличної (*Trialeurodes vaporariorum* Westwood), не належать до рослин-господарів і кормів для білокрилки капустяної.

Шкодять імаго і личинки – висмоктують клітинний сік. Життєдіяльність комахи викликає пожовтіння листя. На виділеннях поселяються сажкові гриби, які зменшують асиміляційну здатність листя [3]. Разом з попелицями білокрилки зазвичай передають рослинні вірусні захворювання. Хвороби можуть призвести до затримки росту, неправильної форми і згортання листя. Особливо це спостерігається у молодих рослин.

Кількість поколінь – 4-5. На зимівлю серед опалого листя йдуть всі стадії розвитку, але перезимовують пупарії і імаго.

В Україні трапляється повсюдно.

Імаго довжиною 1,5 мм і мають розмах крила близько 3 мм. Ці комахи мають білі крила (через порошкоподібний восковий шар) з чотирма сірими плямами. Їх голова та груди темні, в той час як стерніти також вкриті воском та

мають жовте забарвлення. Очі цих комах червоні. Коли з'являються імаго, видно жовтий колір тіла, а крила прозорі, але незабаром тіло і крила покриваються білим воском. У цього виду є самці та самки. Самці дещо менші за розмірами. Їх можна побачити сидячими поруч із самками перед спаровуванням [4].

Яйце зі стебельцем, до субстрату прикріплене відкрито, розміром 0,24x0,10 мм. Покрите восковим нальотом. Колір покривів – жовтий, з часом темніє. Скупчення яєць виглядають як щільні кільця.

Личинка I віку овальна, плоска, рухлива. Забезпечена трьома парами ніг, вусиками, парою очних плям і волосками по краю тіла. Личинки II-IV віку нерухомі, мають рудиментарні вусики і ноги. Пупарій (IV вік личинки) світло-жовтий, непрозорий, склоподібний, без горбків, покритий порошкоподібним восковим нальотом. Довжина – 1,2 мм, ширина – 0,9 мм. Восени частина пупаріїв набуває темно-коричневого кольору. Дорсальні щетинки короткі. Бічні стінки анального отвору потовщені, гладкі, без складок. Коли імаго майже готова до появи, крізь стінки пупарію можна побачити червоні очні плями. Т-подібний розкол виникає на шкірі пупарію і доросла комаха сама витягується назовні. Тіло і крила твердіють і вкриваються білим воском.

Масовий літ зазвичай спостерігається з третьої декади травня до кінця червня. Розтягнутий, слабкий літ продовжувався до середини вересня. Влітку виявляються колонії з комахами різної стадії розвитку. При цьому яйця, молоді личинки і пупарії розташовуються на різних листках однієї і тої ж рослини. Імаго живуть на нижньому боці листка, віддаючи перевагу вологим, затіненим ділянкам. Утворюють щільні колонії.

Вилупившись, самки і самці спаровуються. Самки переміщуються на сусідні листки тієї ж рослини або перелітають на іншу рослину, де через деякий час відкладають яйця. Самка може відкласти до 150 яєць. Яйця відкладають на поверхні листя кружечками навколо місця, де вони годуються.

Німфи вилуплюються через 12 днів після відкладення яєць. Існує три стадії німфи. Четверта стадія триває 10 днів. Найбільш сприятливим

температурним діапазоном для розвитку німф є +28...+29°C (другий та третій віки) та +31...+33°C (четвертий вік).

Личинка першого віку, вилупившись з яйця, кілька годин повзає по рослині, потім присмоктується. II-IV личинкові стадії не рухаються. У четвертому віці тіло личинки стає опуклим, щільно прикріплюється до субстрату, на дорсальній стороні з'являються воскові утворення. Цей покрив і називають пупарієм. Під ним личинка перестає харчуватися і трансформується в імаго. Розвиток покоління коливається від трьох до шести тижнів.

Спалахи чисельності білокрилки капустиної виглядають сильнішими у спекотні сухі роки.

Заходи захисту від шкідника: 1. *Біологічні.* Застосування біологічних засобів, що регулюють чисельність білокрилки капустиної на основі ентомопатогенного гриба *Verticillium lecanii*. Випуск хижих і паразитичних ентомофагів: енкарзії (*Encarsia formosa*) і трихапоруса (*Encarsia partenopea*). Енкарзію можна використовувати профілактично, зазвичай однієї особини на 1 м² виявляється досить [3]; 2. *Агротехнічні.* Знищення бур'янів родини Капустяні – природної кормової бази для білокрилки капустиної. 3. *Хімічні.* Обприскування інсектицидами для знищення шкідника.

Література

1. Капустяна білокрилка вже адаптувалась навіть до умов Полісся та Лісостепу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.growhow.in.ua/kapustiana-bilokrylka-vzhe-adaptuvalas-navit-do-umov-polissia-ta-lisostepu/>
2. Білокрилка капустиная. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білокрилка_капустяная
3. Білокрилка атакує?! [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://volga.lutsk.ua/view/7619/2/>
4. Капустная белокрылка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.pesticidy.ru/Белокрылка_капустная